

**ТЕОРІЯ ТА ФІЛОСОФІЯ ПРАВА; ПОРІВНЯЛЬНЕ
ПРАВознавство; ІСТОРІЯ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ**

УДК 340.13+94(477)

DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2024.3.01>

Станіслав Валерійович Васильєв,

кандидат юридичних наук, доцент,

Комунальний заклад

«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради,

кафедра історії та суспільно-економічних дисциплін (доцент);

<https://orcid.org/0000-0002-1470-4426>,

e-mail: stas.vasilev.83@ukr.net

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПОРЯДКУ ПРОХОДЖЕННЯ СЛУЖБИ
В МІЛІЦІЇ УСРР У 20-Х РОКАХ ХХ СТ.**

Наукове дослідження присвячено проблемам правового регулювання проходження служби в міліції УСРР у 20-х рр. ХХ ст. Використано законодавчі та підзаконні акти, прийняті органами влади УСРР у досліджуваний період. Введено у науковий обіг окремі архівні документи, які містять накази органів управління міліцією щодо проходження служби. Визначено конкретні особливості проходження служби в міліції УСРР у досліджуваний період. Зроблено висновок про можливість правового регулювання служби сучасних поліцейських на підставі норм трудового права.

Ключові слова: міліція, проходження служби, правове регулювання, прийом на службу, кар'єра, звільнення.

Оригінальна стаття

Постановка проблеми

Належне виконання поліцейськими своїх службових обов'язків, ефективна боротьба зі злочинністю є неможливими без створення відповідних умов проходження служби. Ретроспективний аналіз умов проходження служби в міліції України в різні історичні періоди є необхідною умовою вдосконалення чинних нормативно-правових актів, які регулюють проходження служби поліцейськими. У вказаний історичний період вирішувалася проблема регулювання правового статусу міліціонерів на підставі норм статутів військово-службовців, або норм трудового права, або спеціальних законодавчих і підзаконних актів, пристосованих до умов діяльності міліції. Саме тому вивчення процесу проходження служби в міліції УСРР у досліджуваний період характеризується актуальністю.

Стан дослідження проблеми

Під час наукової розвідки ми аналізували праці дослідників, які вивчали поняття проходження служби, сутність правового захисту міліціонерів, а також умови діяльності міліції УСРР у 20-х рр. ХХ ст. Зокрема, поняття проходження служби в органах внутрішніх справ відображено у працях К. С. Короля [1], С. М. Бортника [2], М. В. Логінової, А. О. Івоніної [3] та В. С. Венедиктова [4]. На підставі висловлених дослідниками міркувань можна встановити сутність поняття та складові елементи проходження служби в міліції. Окремі відомості не тільки про діяльність міліції, а й про умови проходження служби відображені у статтях О. Г. Козинець [5] та В. А. Греченка [6]. Водночас більшість історико-правових статей присвячені діяльності міліції в певний історичний період, а не умовам проходження служби в органах внутрішніх справ. Також під час дослідження проблеми використано праці науковців, які вивчали поняття правового захисту поліцейських, М. В. Логінової [7] та О. А. Дяченко [8]. Вказані праці вчених, законодавчі та підзаконні акти органів влади 20-х років ХХ ст., архівні документи склали джерельну базу дослідження.

Мета і завдання дослідження. *Мета* статті полягає у визначенні особливостей правового регулювання проходження служби в міліції УСРР у 20-х рр. ХХ ст.

Завданнями дослідження є:

- визначення особливостей правового регулювання прийому на службу в міліцію УСРР у досліджуваний період;
- з'ясування специфіки просування по службі міліціонерів;
- визначення особливостей правового регулювання звільнення з міліції;
- надання характеристики правовому захисту працівників міліції під час проходження служби.

Наукова новизна дослідження

Уведено в науковий обіг певну кількість архівних матеріалів та надано пропозиції щодо внесення змін у чинне законодавство, яке регулює проходження служби поліцейськими.

Виклад основного матеріалу

К. С. Король стверджує, що процес правового регулювання проходження служби у правоохоронних органах є категорією динамічною, відбувається постійне вдосконалення напрямів правового регулювання поліцейської діяльності [1, с. 442]. С. М. Бортник наголошує, що служба в поліції є особливим видом трудової діяльності, який потребує спеціального правового регулювання [2, с. 30]. М. В. Логінова та А. О. Івоніна стверджують, що поняття проходження служби охоплює відносини щодо призначення на посаду, переміщення по службі, кар'єрного просування, правового регулювання умов проходження

служби, а також звільнення зі служби [3, с. 313]. В. С. Венедиктов серед елементів проходження служби в органах внутрішніх справ називає прийом на службу, створення належних умов її проходження, кар'єру та просування по службі, правовий захист та юридичну відповідальність правоохоронців [4, с. 171]. Отже, враховуючи думки різних дослідників, розглянемо такі елементи проходження служби, як прийом на посаду, умови проходження служби, кар'єрне зростання та підстави для звільнення.

Характеризуючи умови прийому на службу в міліцію УСРР, слід зазначити, що вперше вимоги до кандидатів на службу в органи внутрішніх справ УСРР були закріплені в підзаконному акті. Відомчим наказом НКВС УСРР від 23 березня 1919 р. затверджено Інструкцію з організації радянської робітничо-селянської міліції УСРР. Відповідно до § 12 цієї Інструкції були встановлені такі вимоги до кандидатів на службу до органів внутрішніх справ: громадянство УСРР, досягнення 21-річного віку, письменність, визнання радянської влади та наявність виборчого права. Варто наголосити на тому, що ця Інструкція передбачала обмеження щодо прийняття на службу до міліції осіб, щодо яких відбувається слідство або суд. Також встановлювалася заборона для вступу на службу осіб, які вчинили певні корисливі злочини, колишніх поліцейських та жандармів, які перебували на царській службі, церковнослужителів та представників інших релігійних культів¹. Варто звернути увагу на те, що окремі норми Інструкції мали політичний характер, оскільки не допускали до служби тих громадян, які не мали виборчих прав або перебували на службі у поліції Російської імперії.

Вимоги до стану здоров'я кандидатів на службу до міліції УСРР були детально визначені у підзаконних актах комісаріату внутрішніх справ, зокрема в Інструкції про прийом на службу міліціонерів, затвердженій наказом Головного управління міліції НКВС УСРР від 9 червня 1923 р. № 264. Підзаконний акт містив перелік психічних, хірургічних та інших хвороб, які вважалися перешкодою для вступу на службу до правоохоронних органів². Розроблені відповідні критерії добору персоналу є цілком обґрунтованими, оскільки служба в органах правопорядку висуває підвищені вимоги до стану здоров'я міліціонера.

¹ Про організацію радянської робітничо-селянської міліції УСРР : інструкція НКВС УСРР від 23.03.1919 // Історія міліції України в документах і матеріалах (1917–1953 рр.) : у 3 т. / П. П. Михайленко, В. Я. Кондратьєв. Київ : Генеза, 1999. Т. 1: 1917–1925 рр. С. 108.

² Про встановлення твердих норм утримання працівників міліції та порядок звітності : постанова Ради Народних Комісарів УСРР від 21 грудня 1922 р. // ДАХО (Держ. архів Харків. обл.). Ф. Р. 563. Оп. 4. Од. зб. 22. Арк. 88–92.

О. Г. Козинець наголошує на тому, що керівний склад міліції призначався виключно за партійною ознакою. Водночас до міліціонерів, які не обіймали керівних посад, висувалися лише вимоги щодо визнання радянської влади [5, с. 184]. Зазначені вимоги були пов'язані з формуванням тоталітарного політичного режиму з партійним контролем за всіма сферами суспільного життя.

Низка норм щодо правового регулювання проходження служби в міліції була встановлена підзаконним актом комісаріату внутрішніх справ – Правилами проходження служби в робітничо-селянській міліції та карному розшуку УСРР (далі – Правила), які були затверджені наказом НКВС УСРР від 1 грудня 1923 р. Зокрема, Правила висували вимоги щодо знання кандидатами на службу української та російської мов. Підзаконний акт встановлював заборону прийняття на службу осіб, які знаходяться під слідством або судом за вчинення будь-яких злочинів. Не могли бути прийняті на службу особи, засуджені до такого заходу соціального захисту, як «ураження у правах»¹. Вказані Правила були чинними протягом усього досліджуваного періоду.

Варто звернути увагу, що обіжник № 17 Головного управління міліції НКВС УСРР від 24 лютого 1928 р. передбачав особливі вимоги під час прийому на службу до міліції у національних районах УСРР. Зокрема, встановлювалася вимога щодо знання мови відповідної національної меншини. Також було закріплено обов'язок працівника міліції спілкуватися з населенням або мовою певної національної меншості, або мовою, якою до нього звертаються². Таким чином, протягом досліджуваного періоду до кандидатів на службу в міліцію УСРР встановлювалися вікові, освітні, політичні вимоги, а також вимоги до стану здоров'я.

Особливості та умови виконання службових обов'язків міліціонерами були також встановлені у зазначених Правилах. Зокрема, передбачалася можливість переведення правоохоронців на інші посади або в іншу місцевість. Варто звернути увагу на те, що відповідно до пунктів 30–31 Правил переведення працівника міліції для проходження служби в іншу місцевість могло бути здійснене за розпорядженням начальника головного управління міліції та розшуку республіки. Саме собою переведення не було зумовлене бажанням

¹ Про затвердження «Правил проходження служби в робітничо-селянській міліції та карному розшуку УСРР»: наказ Нар. комісара внутр. справ УСРР від 01.12.1923. *Бюлетень НКВС УСРР*. 1924. № 1–2. С. 65–78.

² Обіжник № 17 ГУРПСМ НКВС УСРР від 24 лютого 1928 р. // ДАХО. Ф. Р. 564. Оп. 2. Од. зб. 44. Арк. 18.

працівника, а здійснювалося «для потреб служби»¹. Аналогічна норма була закріплена у ст. 27 Положення про робітничо-селянську міліцію від 10 листопада 1926 р.² Таким чином, місце проходження служби могло залежати не тільки від бажання службовця, а й від потреб правоохоронного органу.

Варто звернути увагу, що норми зазначених Правил закріплювали можливість кар'єрного зростання міліціонера. Згідно з пунктами 39–40 Правил просування по службі здійснювалося в порядку поступовості за «кандидатськими списками». Вони складалися за результатами атестації особового складу міліції³. Більш детально порядок обліку посадових осіб для висунення на вищі посади було врегульовано в наказі начальника ГУРПСМ НКВС УСРР «Про затвердження Правил проведення обліку посадових осіб міліції та розшуку, які можуть бути використані в порядку висунення на більш відповідальні посади» від 9 січня 1927 р.⁴ Він встановлював порядок добору кандидатів серед міліціонерів для просування по службі.

Під час визначення професійного рівня міліціонера та можливості його кар'єрного зростання враховувалися результати службової атестації. Відповідно до пунктів 64–95 Правил атестування проводилося щодо осіб командного, політичного та адміністративно-господарського складів міліції. Губернські атестаційні комісії складалися з начальника відповідного управління міліцією, політичного інспектора та представника губернського виконавчого комітету. Вони розглядали службові та особисті якості працівника міліції. Вказана комісія могла прийняти рішення про відповідність службовця займаній посаді, а також про пониження на посаді на один чи два розряди. Комісія могла запропонувати підвищити міліціонера за посадою, звільнити зі служби або направити у школу командирського складу для

¹ Про затвердження «Правил проходження служби в робітничо-селянській міліції та карному розшуку УСРР»: наказ Нар. комісара внутр. справ УСРР від 01.12.1923. *Бюлетень НКВС УСРР*. 1924. № 1–2. С. 65–78.

² Про затвердження Положення про робітничо-селянську міліцію УСРР: постановою Всеукр. Центр. Викон. Комітету і Ради Нар. Комісарів УСРР від 10.11.1926 // *Історія міліції України в документах і матеріалах (1917–1953 рр.)*: у 3 т. / П. П. Михайленко, Я. Ю. Кондратьєв. Київ: Генеза, 1999. Т. 1: 1917–1925 рр. С. 37–43.

³ Про затвердження Правил проходження служби в робітничо-селянській міліції та карному розшуку УСРР: наказ Нар. комісара внутр. справ УСРР від 01.12.1923. *Бюлетень НКВС УСРР*. 1924. № 1–2. С. 65–78.

⁴ Про затвердження Правил проведення обліку посадових осіб міліції та розшуку, які можуть бути використані в порядку висунення на більш відповідальні посади: наказ ГУРПСМ НКВС УСРР від 09.12.1927 № 34. *Збірник наказів міліції та розшуку УСРР*. 1927. Січень. С. 12.

завершення освіти¹. Проведення щорічних відповідних атестацій дозволяло визначити професійний рівень міліціонерів та прийняти рішення про службове підвищення або звільнення у зв'язку з невідповідністю займаній посаді.

Умови звільнення працівників міліції регулювалися як Правилами проходження служби, так і нормами Зразкового колективного договору між Головним управлінням міліції НКВС УСРР та уповноваженим Спілки адміністративно-радянських працівників СРСР в Україні (далі – Договір), який був укладений 25 березня 1924 р. Згідно з § 13 Договору міліціонер міг звільнитися за власним бажанням або за рішенням органів управління міліцією. Зокрема, міліцейське керівництво могло звільнити працівника за скороченням штатів, у разі непридатності до служби, систематичного невиконання службових обов'язків, а також у випадку скоєння кримінально караного діяння. Працівник міліції міг бути звільнений у випадку відсутності на службі протягом трьох днів поспіль або шести днів на місяць, а також за вимогою профспілки². Зазначені підстави для звільнення були передбачені Кодексом законів про працю УСРР (далі – КЗпП УСРР) 1922 р. і поширювалися на працівників будь-яких галузей економіки УСРР, робітників і службовців. Вони не відображали специфіку проходження служби в органах правопорядку.

Варто зауважити, що у Правилах проходження служби були передбачені дещо інші формулювання підстав для звільнення працівників міліції. Перша особливість полягала у звільненні за власним бажанням протягом першого року служби. Також міліціонера можна було звільнити на вимогу судових та слідчих органів, відповідне рішення могло бути прийняте атестаційною комісією. Підставою для звільнення була непридатність до служби, встановлена на підставі висновку лікарської комісії³. Таким чином, норми Правил встановлювали інші особливі підстави для звільнення міліціонерів, ніж норми трудового законодавства.

¹ Про затвердження Правил проходження служби в робітничо-селянській міліції та карному розшуку УСРР : наказ Нар. комісара внутр. справ УСРР від 01.12.1923. *Бюлетень НКВС УСРР*. 1924. № 1–2. С. 65–78.

² Зразковий колективний договір між Головним управлінням міліції НКВС УСРР та уповноваженим Спілки адміністративно-радянських працівників СРСР на Україні : затв НКВС УСРР та уповноваженим ЦК Спілки адмін.-рад. працівників в Україні від 25.03.1924. *Бюлетень НКВС УСРР*. 1924. № 3–4. С. 31–37.

³ Про затвердження Правил проходження служби в робітничо-селянській міліції та карному розшуку УСРР : наказ Нар. комісара внутр. справ УСРР від 01.12.1923. *Бюлетень НКВС УСРР*. 1924. № 1–2. С. 65–78.

В. А. Греченко наголошує, що однією з підстав для звільнення міліціонерів у досліджуваній період було звільнення в порядку «чистки», тобто особливої процедури перегляду особового складу щодо його відповідності встановленим вимогам [6, с. 23]. Зазначимо, що робота комісій з перегляду особового складу міліції у 1920-х рр. дійсно регулювалася особливими нормативно-правовими актами, що не належали до трудового законодавства.

Докладна характеристика особливостей проходження служби в міліції УСРР 1920-х рр. не буде повною без визначення особливостей правового регулювання тривалості робочого часу працівників міліції. Правовому регулюванню робочого часу міліціонера було присвячено наказ Головного управління міліції НКВС УСРР від 10 квітня 1920 р. Підзаконний акт передбачав встановлення тризмінного робочого дня. Робочі зміни слід було розподілити таким чином, щоб протягом трьох діб працівник міліції працював не більше 24 годин. Однак додатковою підставою для збільшення тривалості робочого часу було виконання будь-якого термінового завдання¹. Можна зробити висновок, що норми цього підзаконного акта базувалися на вимогах трудового законодавства про восьмигодинний робочий день. Можливість дотримання зазначених норм залежала від стану боротьби зі злочинністю у місті.

Варто зазначити, що згідно з § 26 Договору тривалість робочого часу для працівників міліції встановлювалася в межах ст. 94 КЗпП УСРР 1922 р. – вісім годин, а для працівників розумової та конторської праці – шість годин. Проте було передбачено застереження, що відповідна норма не поширюється на працівників стройового складу міліції та службовців карного розшуку². Вказане застереження є цілком обґрунтованим, оскільки роботу агентів карного розшуку (а саме таку офіційну назву тоді мали оперуповноважені) складно врегулювати нормами трудового права.

Норми трудового законодавства були пристосовані до умов проходження служби у правоохоронному органі в Положенні про робітничо-селянську міліцію УСРР від 10 листопада 1926 р. Згідно з п. 7 цього Положення на міліціонерів поширювалися норми КЗпП УСРР

¹ Наказ Головного управління міліції НКВС УСРР від 10 квітня 1920 р. // ЦДАВО України (Центр. держ. архів вищих органів влади та управління). Ф. 6. Оп. 1. Од. зб. 17. Арк. 2.

² Зразковий колективний договір між Головним управлінням міліції НКВС УСРР та уповноваженим Спілки адміністративно-радянських працівників СРСР на Україні : затв. НКВС УСРР та уповноваженим ЦК Спілки адмін.-рад. працівників в Україні від 25.03.1924. *Бюлетень НКВС УСРР*. 1924. № 3–4. С. 31–37.

1922 р. Однак від правоохоронців можна було вимагати робіт, небезпечних для життя та здоров'я, праці вночі, а також у встановлені дні свят та відпочинку. Вказувалося, що оперативна робота агентів карного розшуку не обмежується часом¹. Перелік небезпечних для життя та здоров'я робіт було затверджено циркуляром Головного управління міліції НКВС УСРР від 25 серпня 1927 р. Зокрема, небезпечним вважалося затримання та переслідування озброєних злочинців, конвоювання затриманих, здійснення арештів та обшуків, завдання, пов'язані з розкриттям та розслідуванням злочинів. Було встановлено перелік оперативної роботи: постова служба, доставлення важливих пакунків, робота, пов'язана з відновленням та охороною революційного порядку². Таким чином, правове регулювання робочого часу працівників міліції здійснювалося як на підставі норм трудового права, так і законодавчими актами, які регулювали правовий статус працівників міліції.

Важливою юридичною гарантією проходження служби в міліції є правовий захист правоохоронців. М. В. Логінова стверджує, що під поняттям правового захисту поліцейських варто розуміти захист честі і гідності від образ та наклепів, який здійснюється в цивільно-правовому порядку [7, с. 76]. О. А. Дяченко вважає, що правовий захист поліцейського досить багатоаспектний і містить складові різного характеру: грошові виплати, надбавки, звільнення, медичне забезпечення, захист від протиправних посягань у процесі виконання службових обов'язків [8, с. 381]. Ураховуючи думки дослідників, вважаємо, що правовий захист працівників міліції або поліції полягає в охороні особи поліцейського від протиправних посягань, пов'язаних із його службовою діяльністю.

Досліджуючи правовий захист міліціонерів у 1920-х рр., варто звернутися до аналізу норм кримінального та адміністративного права. Зокрема, у Кримінальному кодексі УСРР 1922 р. було передбачено юридичну відповідальність за опір представникам влади, образу державних службовців, самовільне присвоєння владних повноважень, скоєння аналогічних злочинів. Зокрема, у ст. 63 Кримінального кодексу УСРР (далі – КК УСРР) 1922 р. сформульовано такий склад злочину, як «участь у виконанні в контрреволюційних цілях терористичних

¹ Про затвердження Положення про робітничо-селянську міліцію УСРР : постанова Всеукр. Центр. Викон. Комітету і Ради Народ. Комісарів УСРР від 10.11.1926 // Історія міліції України в документах і матеріалах (1917–1953 рр.) : у 3 т. / П. П. Михайленко, Я. Ю. Кондратьєв. Київ : Генеза, 1999. Т. 1: 1917–1925 рр. С. 37–43.

² Циркуляр № 78 ГУРПСМ НКВС УСРР від 25 серпня 1927 р. // ДАХО. Ф. Р. 564. Оп. 2. Од. зб. 135. Арк. 93.

актів, спрямованих проти представників радянської влади або діячів революційних робітничо-селянських організацій»¹. Тобто вчинення терористичного акта стосовно працівника міліції можна було кваліфікувати за ст. 63 КК УСРР 1922 р.

Також згідно зі ст. 86 КК УСРР 1922 р. підставою для кримінальної відповідальності був «опір окремих громадян представникам влади при виконанні ними покладених на них обов'язків або примушувани до виконання незаконних дій, поєднане із вбивством, нанесенням тілесних ушкоджень, насиллям над особою»². Отже, за цією статтею могли засудити громадян, що чинили опір законним діям міліціонерів та завдали їм тілесних ушкоджень.

Кримінальну відповідальність за публічну образу окремих представників влади при виконанні ними своїх службових обов'язків було закріплено у ст. 88 КК УСРР 1922 р.³ Отже, у цьому випадку образа міліціонера, який виконує свої службові обов'язки, у громадському місці могла стати підставою для кримінальної відповідальності.

Варто наголосити, що у ст. 91 КК УСРР 1922 р. було передбачено відповідальність за вчинення такого злочину, як «самовільне присвоєння влади посадової особи»⁴. До кримінальної відповідальності на підставі зазначеної норми могли бути притягнуті особи, які вдавали із себе міліціонерів, не маючи для цього законних підстав.

Таким чином, норми кримінального права встановлювали юридичну відповідальність за вчинення терористичних актів проти працівників міліції, опір або публічну образу, присвоєння владних повноважень міліціонерів. Наведені норми створювали надійний правовий захист для працівників поліції під час виконання покладених на них обов'язків.

Варто звернути увагу на те, що протягом досліджуваного періоду були чинними норми адміністративного права, які встановлювали заходи правового захисту працівника міліції. Зокрема, згідно з п. 1 ст. 72 Адміністративного кодексу УСРР 1927 р. працівники міліції мали право вживати заходів адміністративного впливу до осіб, які налягли на себе форму органів влади встановленого зразка, не маючи на це права⁵. Слід наголосити, що Адміністративний кодекс УСРР 1927 р. встановив порядок і підстави застосування працівниками міліції

¹ Кримінальний кодекс УСРР 1922 р. *Збірник законень Робітничо-селянського уряду України*. 1922. № 36. Ст. 768.

² Там само.

³ Там само.

⁴ Там само.

⁵ Адміністративний кодекс УСРР 1927 р. *Збірник законень та розпоряджень Робітничо-селянського уряду України*. 1927. № 63–65. Ст. 1085.

вогнепальної зброї та заходів фізичного впливу. Норми адміністративно-процесуального права встановлювали порядок проведення окремих процесуальних дій. Таким чином, протягом досліджуваного періоду правовий захист працівників міліції УСРР здійснювався на підставі норм кримінальних кодексів УСРР 1922 та 1927 рр., а також відповідно до норм Адміністративного кодексу УСРР 1927 р. Норми вказаних законодавчих актів встановлювали юридичну відповідальність за вчинення протиправних дій щодо службових осіб органів влади, зокрема працівників міліції.

Висновки

Поняття «проходження служби у правоохоронному органі» має такі складові, як прийом на службу, створення належних умов її проходження, умови просування по службі, а також правовий захист правоохоронців. Особливості правового регулювання проходження служби в міліції УСРР у досліджуваній період полягали в такому.

1. Протягом 20-х рр. ХХ ст. до кандидатів на службу в міліцію УСРР встановлювалися вікові, освітні, політичні вимоги, а також вимоги до стану здоров'я.

2. Порядок просування по службі, умови службової кар'єри встановлювалися Правилами проходження служби в робітничо-селянській міліції, які були затверджені НКВС УСРР.

3. Тривалість робочого часу та умови звільнення працівників міліції регулювалися як Правилами проходження служби, так і Зразковим колективним договором між Головним управлінням міліції НКВС УСРР та уповноваженим Спілки адміністративно-радянських працівників СРСР в Україні, укладеним 25 березня 1924 р. Норми зазначених підзаконних актів багато в чому суперечили один одному. Водночас у Положенні про міліцію 1926 р. зазначену суперечність було усунуто, а також задекларовано застосування до міліціонерів норм трудового права за певними винятками, що були чітко передбачені у законодавчому акті. Зокрема, правоохоронців можна було залучати до небезпечних робіт, праці вночі, а також у встановлені дні свят та відпочинку; оперативна робота працівників карного розшуку не обмежувалася часом.

4. Правовий захист працівників міліції під час виконання покладених на них обов'язків було врегульовано нормами кримінальних кодексів 1922 і 1927 рр., а також приписами Адміністративного кодексу 1927 р.

Для внесення змін у чинне законодавство, яке регулює проходження служби поліцейськими, корисними є норми Положення про міліцію 1926 р., які припускали поширення норм КЗпП УСРР 1922 р. для регулювання проходження служби працівниками міліції. Варто розглянути можливість правового регулювання служби в поліції на

підставі норм трудового права за певними, передбаченими у законодавстві, винятками.

Список бібліографічних посилань: **1.** Король К. С. Деякі питання вдосконалення проходження служби в Національній поліції. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 11. С. 440–442. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-11/112>. **2.** Бортник С. М. Проблеми правового регулювання трудових прав поліцейських підзаконними нормативно-правовими актами. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2017. Вип. 5, т. 3. С. 26–31. **3.** Логінова М. В., Івоніна А. О. Звільнення зі служби (з лав НПУ): організація, правове регулювання, соціальні наслідки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2023. Вип. 79, ч. 1. С. 312–315. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.79.1.52>. **4.** Венедиктов В. С. Статус працівника ОВС України як державного службовця : наук.-практ. посіб. Харків : Вид-во НУВС, 2003. 188 с. **5.** Козинець О., Лось А. Напрями діяльності правоохоронних органів (міліції) в радянській Україні у 1920–1930-х рр. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 1. С. 182–187. DOI: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2021.1.32>. **6.** Греченко В. А. Трансформації в організації міліції на початку 1920-х років. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2022. Вип. 4 (99). С. 21–33. DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2022.4.02>. **7.** Логінова М. В. Правовий захист співробітників поліції. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2023. Вип. 78, ч. 2. С. 73–76. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.78.2.11>. **8.** Дяченко О. А. Система суб'єктів адміністративно-правового захисту прав поліцейського. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 1. С. 379–382. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-1/85>.

Надійшла до редколегії 10.07.2024

Прийнята до опублікування 17.08.2024

Vasyliiev S. V. Legal regulations of service order in the USSR militia in the 20s of the 20th century

The scientific paper is devoted to the problems of legal regulations of service in the USSR militia in the 20s of the 20th century. Legislative and by-laws adopted by the authorities of the Ukrainian SSR during the period under study were used. Some archival documents containing orders of the militia authorities regulating the service were introduced into scientific circulation.

During the study period the distinct aspects of service in the Ukrainian SSR militia were identified. It was determined that in the 1920s, educational, political, and health criteria were established for Ukrainian SSR militia service candidates. The procedure for promotion and conditions of service career were established by the Rules of Service in the militia, which were approved by the NKVD of the USSR.

The working hours and dismissal conditions of militia officers were regulated by departmental by-laws of the NKVD of the USSR and the collective agreement based on labor legislation. Attention was paid to the 1926 Regulation on the Militia, which stated the application of labor law standards to militia officers with specific exceptions outlined in the legislative act.

It was determined that legal protection for militia officers during their duties was governed by the Criminal Codes of 1922 and 1927, along with the norms of the Administrative Code of 1927.

The researcher believes that the 1926 Militia Regulation's provisions, which extended labor law norms to militia officers, are beneficial for updating the current legislation governing police service. It is suggested to consider the possibility of legal regulations of police service based on labor law norms with certain exceptions provided for in the legislation.

Key words: militia, service, legal regulations, recruitment, career, dismissal.

